

dico (vsestranske) centraliziranosti sovjetskega družbenega življenja in jo primerja z naziranjem Manakove (ki nikakor ne slovi po »modernizmu«), lahko ugotovi bolj ali manj celovit preokret od tradicionalnega (dualističnega) obravnavanja vloge geografije.

V prvem delu Manakova na kratek, enostaven in dovolj zanimiv način seznanja bralca z načeli in metodami znanstvenega dela v socialnoekonomski geografiji ter o načinih zbiranja in obdelave gradiva. Drugi del, ki obsega večino priročnika, obravnava metodologijo geografskega proučevanja elementov prostorskih socialnoekonomskih sistemov: prebivalstva, delovne sile, naselij, industrije, kmetijstva, transporta in oskrbe. Za vsak element avtorica poda najprej teoretska izhodišča, nato geografsko vsebino ter metode proučevanja.

Čeprav je priročnik prilagojen sovjetskemu programu visokošolskega študija geografije, je zaradi sistematičnega podajanja, zanimive obravnave nekaterih geografskih elementov in zanimivih teoretičnih izhodišč, primeren kot pomožno gradivo tudi za naše razmere. Kar edinstvena odlika dela so, v nasprotju z večino podobnih sovjetskih del, številne in dobro uspele kartografske priloge.

Marijan Klemenčič

S. Zajchowska, A. Jasiok, Z. Kamiński, W. Maik, Uprzemysłowanie a struktura przestrzenno-funkcyjna regionu Konińskiego. PWN, Warszawa 1985, s. 104.

Na primeru koninske regije so avtorji predstavili izsledke raziskovanja dveh osnovnih pokrajinskih problematik, značilnih za novonastajajoča industrijska območja: oblikovanje proizvodno-naselbinskih kompleksov ter njihove prostorske družbenogospodarske sestave.

Koninsko industrijsko območje je izrazito mlado, nastalo v šestdesetih letih z izkoriščanjem zalog rjavega premoga in kamene soli. Na hiter industrijski razvoj območja so vplivali še ugodna lega v središču države med Poznanjem in Varšavo, dobre prometne povezave, bogati vodni viri in dovolj delovne sile. Industrializacija se je začela z izkoriščanjem rjavega premoga leta 1958. Nadaljevala pa se je z dvema termoelektrarnama, zgrajenima v letih 1964—1969, ki sta dali osnovo za tretjo smer industrializacije, namreč za kombinat za predelavo glinice in aluminija. Četrto, najnovejšo stopnjo predstavljata predvsem strojna in elektroindustrija. Poleg Konina so se istočasno industrijsko razvili tudi bližnji večji kraji, Turek, Kolo, Slupca, Klodawa. Vse to je zanimivo območje za geografska proučevanja. Namen raziskave je bil ugotoviti spremembe v naselbinski mreži in družbenogospodarskih razmerah, ki jih je v pokrajino prinesla hitro se razvijajoča industrija. Družbenogospodarske spremembe so obravnavane z naslednjih treh vidikov: razpada prvotnih družbenogospodarskih struktur in povezav, sprememb zaposlitvene sestave prebivalstva in funkcij posameznih krajev ter z vidika oblikovanja novih družbenogospodarskih povezav, ki ustrezajo sedanji družbenogospodarski strukturi. Proučitev proizvodno-naselbinskih sistemov pa vsebuje: razmejitev sistemov, opredelitev eksogenih funkcij sistemov, analizo funkcijskih povezav v sistemih ter analizo družbenogospodarskih sprememb v sistemih.

Avtorji ugotavljajo, da je industrializacija močno poglobila razlike med osrednjim delom regije in obrobjem, kjer so manjša mesta brez industrije postala spalna naselja. Osrednji del regije se je začel razvijati na račun nazadovanja obrobja. Zaradi takega razvoja so se pokazali največji problemi v demografski sliki (odseljavanje prebivalstva z obrobja, »ostarevanje« prebivalstva ter množično vozaštvo) in v kmetijstvu.

Posebna odlika dela je solidna metodološka obravnava teoretsko jasno opredeljenih problemov, kar je posledica visoke stopnje strokovnosti posameznih avtorjev. Prikaz industrializacije in prostorsko-funkcijske strukture koninske regije je kolektivno delo treh mlajših geografov: Z. Kamiškega, W. Maika in nesrečno umrlega A. Jasioka, ki jih vodi in usmerja neumorna prof. Stanisława Zajchowska. To je eno izmed redkih kolektivnih del, ki je kljub štirim avtorjem notranje (vsebinsko in metodološko) enotno. Pred leti sem na tem mestu že omenjal »poznansko geografsko šolo«, ki jo v jedru sestavljajo avtorji predstavljene knjige. Prof. Zajchowska je uspela zbrati tri izredno sposobne mlade geografе ter pritegniti k občasnemu sodelovanju tudi nekatere starejše. Njen izredno topel in neposreden odnos do mlajših kolegov—učencev je pripomogel, da se skupina pogosto loteva skupnih akcij, ne da bi bila s tem okrnjena ali zavrtá strokovna usmeritev posameznika. Podpisanega je tak tovariški, a zelo odgovoren način dela prevzel, prav tako kot res zavirljiva dognanja.

Marijan Klemenčič

Economic Geography of Hungary, Akadémiai Kiadó, Budapest 1985, s. 450.

Knjiga prikazuje dinamične prostorske spremembe z urbanizacijo vred, obdobje prehoda od kvantitativne v kvalitativno fazo razvoja madžarskega gospodarstva, spremembe v regionalni sestavi industrije, poselitve in usmeritve v kmetijstvu. Pisci posameznih poglavij, Tivadar Bernát, Gyula Bora, Lajos Kalász in Zoltán Zoltán, ki se ukvarjajo z regionalnim načrtovanjem, so podali socialno-ekonomsko problematiko Madžarske v zadnjih treh desetletjih 1950—1981.

Knjiga je razdeljena na štiri različno obsežna poglavja, kar že opredeljuje njen namen in vsebino. Poglavji Fizično okolje (s. 11—40) in Prebivalstvo ter naselja (s. 41—99) sta funkcijsko zasnovana uvodna prikaza. Pri tem je v drugem poglavju ob nekaterih demografskih elementih še zlasti veliko pozornosti posvečene podeželskim naseljem, njihovi opremljenosti, klasifikaciji, začasnim naseljem in razvojnim modelom.

Poglavji o prostorski lokaciji ekonomskega sektorja (s. 100—331) in o ekonomskih ter planskih regijah (s. 332—450) obravnavata osnovne gospodarske panoge, predvsem industrijo, energijo, kmetijstvo in promet. V prvem poglavju so posamezne panoge obravnavane z vidika razvojnih trendov v prostorski sestavi madžarskega gospodarstva. Ob številnih novih, svežih in eksaktnih informacijah in tolmačenjih posameznih elementov pa je še posebej dragoceno poglavje o splošnih zakonitostih ekonomskega razvoja na Madžarskem. Takšnih temeljitih in kompleksnih ekonomsko-geografskih analiz vzhodnoevropskih držav doslej nismo zasledili.

Četrto poglavje prinaša podrobnejši oris posameznih ekonomsko-planskih regij: centralne planske regije z Budimpešto, severno-madžarske z Miškolcem, ekonomsko planske regije severne Velike ravnine z Debrecenom, južne Velike ravnine s Szegedom, južnega Podonavja s Pečujem in severnega Podonavja z Győrom. Orisu ekonomskega razvoja in sestave, ki je vedno dopolnjen s karto sestave in razmestitve industrije, sledijo poglavja o prebivalstvu, naseljih ter o izvenmestnih območjih.

Knjiga sodi nedvomno med moderne in uspešne primere ekonomske regionalne geografije z naglašeno obravnavo vodilnih razvojnih dejavnikov, še zlasti industrije in kmetijstva ter z močno naglašnim planskim vidikom. Številne, premišljeno izbrane tematske karte celotne Madžarske in ekonomsko-planskih regij so besedilu nad vse uspešno dopolnilo, kar v tako kvalitetni izvedbi največkrat pogrešamo. Zelo premišljeno so izbrane sicer redke tabele, številnejši pa bi lahko bili diagrami. Eko-